

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1*
ACADEMIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER OF
NAKHON RATCHASIMA EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

จรรุวรรณ คาบแก้ว¹, กฤษฎา วัฒนศักดิ์² และ วิรลพัชร วงศ์วัฒน์เกษม³

Jaruvan Karbkaew¹, Krisada Watanasak² and Wiralpath Wongwatkasem³

¹⁻³วิทยาลัยนครราชสีมา

¹⁻³Nakhon Ratchasima College, Thailand

Corresponding author E-mail: meawmeaw750@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 323 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน และสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

* Received 1 September 2024; Revised 23 September 2024; Accepted 24 October 2024

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม และรายด้านมีไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

3. แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ด้านการนิเทศการสอน ด้านการกำกับ ติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน และด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to 1) study the academic leadership of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nakhon Ratchasima, 2) compare the academic leadership of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nakhon Ratchasima, classified by education level, work experience, and school size, and 3) study the guidelines for developing academic leadership of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nakhon Ratchasima. The sample group used in the research was school administrators and teachers in basic education institutions under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nakhon Ratchasima, in the academic year 2023, totaling 323 people. The sample size was determined according to the table of Krejci and Morgan, and cluster random sampling was used. The research instrument was a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-value.

The results of the research found that:

1. Overall, the academic leadership of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nakhon Ratchasima, was at a high level.

2. The results of the comparison of academic leadership of school administrators Under the Office of the Primary Educational Service Area, Nakhon Ratchasima Area 1, classified by education level, overall and in each aspect, there was no difference. Classified by work experience and size of the educational institution, overall, there was a statistically significant difference at the .05 level.

3. Guidelines for developing academic leadership of educational administrators under the Office of the Primary Educational Service Area, Nakhon Ratchasima Area 1, consists of 5 aspects: vision, goal, mission, curriculum management and teaching, teaching supervision, supervision, student progress monitoring, and promotion of teaching atmosphere.

Keywords: Academic Leadership, School Administrators

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้การจัดการเรียนรู้แบบเดิมต้องมีการปรับตัวในการที่จะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วดังกล่าวทำให้การจัดการเรียนรู้แบบเดิมต้องมีการปรับตัวในการที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ไม่เชิงซ้ำ แต่เป็นการเรียนรู้ที่เข้มข้นเป็นการเรียนรู้เชิงลึก (Deep learning) ซึ่งหากความเจริญงอกงามทางการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นไปอย่างซ้ำจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่ไม่ทันโลก ความรู้และทักษะที่ผู้เรียนมีอยู่นั้นไม่สามารถตอบสนองความต้องการของโลกอาชีพ ทำให้มีความเสี่ยงสูงที่จะหางานทำไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ผู้สอนจึงควรวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและเข้มข้น (Mastering Growth)

การจัดการเรียนรู้ถือได้ว่ามีส่วนสำคัญต่อกระบวนการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก เพราะเป็นส่วนสำคัญต่อการออกแบบระบบการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนที่ต้องยึดทักษะ สมรรถนะศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนจึงมุ่งเน้นในกระบวนการที่

ต้องคำนึงถึงเป้าหมายที่ผู้เรียนจำเป็นจะต้องมีเพื่อทำให้เกิดสมรรถนะที่สอดคล้อง โดยที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจบริบทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งจากสังคมขนาดเล็กไปจนถึงขนาดใหญ่และเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากภาวะโรคระบาดด้วย จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งต่อการดำรงชีวิตและการศึกษาตลอดจนทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องดังนั้นความสำคัญของการจัดการเรียนเพื่อตอบสนองต่อทักษะ สมรรถนะ ศตวรรษที่ 21

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 มีหน้าที่รับผิดชอบบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่ประชากรวัยเรียนในเขตพื้นที่ศึกษานครราชสีมาเขต 1 โดยรับผิดชอบโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 142 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1, 2566: 39) ผลการพัฒนาการศึกษาในช่วงปีที่ผ่านมาพบว่า คุณภาพ การศึกษาประสบปัญหาหลายด้านที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนในระยะต่อไป ด้านโอกาสทางการศึกษา รัฐมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนโอกาสทางการศึกษาค่อนข้างมาก และมี รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน (O-NET) อยู่ในระดับต่ำ กว่าค่าเฉลี่ย ระดับประเทศ ในหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดการศึกษายังไม่ได้คุณภาพ เท่าที่ควร

ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จ ทำให้ งานมี คุณภาพ ซึ่งในปัจจุบันการพัฒนาคุณภาพของผู้บริหารในยุคปฏิรูปการศึกษาต้องมี คุณลักษณะและ พฤติกรรมของผู้บริหารที่ให้ความสำคัญในด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ คือ ความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้บริหารเพราะผู้บริหารสถานศึกษาคนเดียวไม่สามารถ ดำเนินการทุกอย่างให้สำเร็จได้ จะต้องอาศัยผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ผู้บริหารสถานศึกษาที่มี ประสิทธิภาพบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาประสบผลสำเร็จเป็นที่พึงพอใจนั้นจะมี คุณลักษณะโดดเด่นเฉพาะอยู่หลายประการ (พิมลพรรณ เพชรสมบัติ, ' 2555: 28) โดย ดำเนินงานในการกำหนดภาวะผู้นำทางวิชาการให้เป็นที่ไปตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการ ปฏิบัติไว้ 5 ด้าน คือ มุมมองต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การประเมินผลนักเรียน การจัดโครงการด้านรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การประเมินผล การสอนของครู และการ วางแผนเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพของครูตามแนวคิดของ Seyfarth (1999 : 165- 273)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำทางด้านวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา น่าจะเป็น ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ มีคุณลักษณะตาม

จุดมุ่งหมายของการจัดสถานศึกษาทำให้การบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาบรรลุความสำเร็จ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต1 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาใช้ในการวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต1 เพื่อคุณภาพการศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2,449 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 1, 2566 : 398) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 323 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางเครซี่มอร์แกน และได้โดยการสุ่มแบบกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลแนวทางการพัฒนา คือผู้บริหารสถานศึกษา ที่เป็นผู้บริหารที่มีผลงานดี ได้แก่ ผ่าน สมศ.รอบ 4 ในระดับดี หรือได้รับรางวัลเกี่ยวกับการบริหารที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยใช้กรอบแนวคิดตาม การสังเคราะห์ของ Krug (1992: 53) แบ่งออกเป็น 5 ด้านซึ่งกำหนดคะแนนเป็นแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า (Ratingscale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.921

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1) ขอลงชื่อจาก คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 2) ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความ อนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย 3) ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ได้ แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 323 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 4) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการ กำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยทำการวิเคราะห์ ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ทั้งโดยภาพรวม รายด้าน ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) ซึ่ง แบ่งค่าช่วงคะแนนเป็นช่วง (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น.121) จำแนกตามระดับการศึกษา โดย ใช้ค่า t - test (Independent samples) จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานและจำแนก ตามขนาดของสถานศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความ แตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) และ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

ผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 มีผลการวิจัยเป็นดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้าน ที่	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ		แปลผล	อันดับที่
		\bar{X}	S.D.		
1	ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ	4.14	.60	มาก	4
2	ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน	4.16	.59	มาก	3
3	ด้านการนิเทศการสอน	4.17	.61	มาก	2
4	ด้านการกำกับ ติดตามความก้าวหน้าของ นักเรียน	4.18	.62	มาก	1
5	ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน	4.11	.65	มาก	5
ภาพรวม		4.15	.58	มาก	

จากตารางที่ 1 แสดงว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้าน ที่	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา	ระดับปริญญาตรี		สูงกว่าระดับปริญญาตรี		t	p- valu e
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1	ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ	4.26	.39	4.34	.46	1.635	.103
2	ด้านการจัดการหลักสูตรและการ สอน	4.26	.40	4.34	.46	1.637	.103
3	ด้านการนิเทศการสอน	4.26	.42	4.32	.46	1.357	.176
4	ด้านการกำกับ ติดตามความก้าวหน้า ของนักเรียน	4.27	.48	4.35	.51	1.397	.164
5	ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียน การสอน	4.28	.47	4.33	.50	.989	.323
ภาพรวม		4.26	.39	4.33	.45	1.499	.135

จากตารางที่ 2 แสดงว่า ผลเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงานในภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p- value
	ภายในกลุ่ม	78.862	320	.246		
	รวม	82.143	322			
ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน	ระหว่างกลุ่ม	1.587	2	.794	3.646*	.027
	ภายในกลุ่ม	69.655	320	.218		
	รวม	71.243	322			

ด้านการนิเทศการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2.086	2	1.043	5.240*	.006
	ภายในกลุ่ม	63.700	320	.199		
	รวม	65.786	322			
ด้านการกำกับ ติดตาม ความก้าวหน้าของนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2.226	2	1.113	5.192*	.006
	ภายในกลุ่ม	65.585	320	.214		
	รวม	70.811	322			
ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการ เรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2.507	2	1.253	6.699*	.001
	ภายในกลุ่ม	59.877	320	.187		
	รวม	62.383	322			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2.219	2	1.110	6.037*	.003
	ภายในกลุ่ม	58.823	320	.184		
	รวม	61.043	322			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 แสดงว่า เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p- value
ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ	ระหว่างกลุ่ม	2.438	2	1.219	4.894*	.008
	ภายในกลุ่ม	79.7.6	320	.249		
	รวม	82.143	322			
ด้านการจัดการหลักสูตรและการ สอน	ระหว่างกลุ่ม	1.691	2	.846	3.891	0.21
	ภายในกลุ่ม	69.551	320	.217		
	รวม	71.243	322			
ด้านการนิเทศการสอน	ระหว่างกลุ่ม	.942	2	.471	2.325	.099

	ภายในกลุ่ม	64.844	320	.203		
	รวม	65.786	322			
ด้านการกำกับ ติดตาม	ระหว่างกลุ่ม	1.641	2	.821	3.796*	.023
ความก้าวหน้าของนักเรียน	ภายในกลุ่ม	69.170	320	.216		
	รวม	7.811	322			
ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	1.361	2	.681	3.569*	.029
	ภายในกลุ่ม	61.022	320	.191		
	รวม	62.383	322			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.557	2	.778	4.187*	.016
	ภายในกลุ่ม	59.486	320	.186		
	รวม	61.043	322			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 แสดงว่า เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน และด้านการนิเทศการสอนไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 คือผู้บริหารสถานศึกษา ที่เป็นผู้บริหารที่มีผลงานดี ได้แก่ ผ่าน สมศ.รอบ 4 ในระดับดี หรือได้รับรางวัลเกี่ยวกับการบริหารที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 7 คน สรุปได้ดังนี้

1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นนักวิเคราะห์ที่ดี เพื่อสร้างพลังบวก ความร่วมมือในองค์กร ร่วมกันวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค สอบถามความต้องการของครู รวมถึงการกำหนดกลยุทธ์และหาแนวทางลดอุปสรรค มีการกำหนดเป้าหมายที่เห็นภาพชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริง

2. ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการปรับแนวคิดให้เหมาะสม ทันต่อเหตุการณ์ และสอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา ใช้การระดมความคิดแทนการวางระบบ ส่งเสริมการจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สามารถวัดผลการเรียนรู้ตามความสามารถของนักเรียนที่สอดคล้องกับบริบทและตามการใช้หลักสูตร

3. ด้านการนิเทศการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดเป้าหมายที่เห็นภาพชัดเจน ในการบริหารจัดการด้านการสอน ดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อเป็นการช่วยเพิ่มปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร ครูและนักเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ควรให้ข้อมูลย้อนกลับสามารถปฏิบัติได้จริง ประเมินผลการดำเนินงานและนำผลมาพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

4. ด้านการกำกับ ติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรโน้มน้ำหนักและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นของทุกคนในทีม ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความเคารพในบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคน และสะท้อนผลการเรียนการสอน ความก้าวหน้าของนักเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนพัฒนาบุคลากรทุกคนประสบความสำเร็จในงาน และมีความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน

5. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีกระบวนการคิดการดำเนินงานอย่างมีลำดับขั้นตอน วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการดำเนินงานการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กำหนดการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับกิจกรรมและมาตรฐานการศึกษา

อภิปรายผล

จากการศึกษาการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 พบว่า สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 มีการกำหนดนโยบาย แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมถึงมีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานงานวิชาการ การวางแผนยุทธศาสตร์ทางวิชาการของโรงเรียน การกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย มาตรการการกำหนดทิศทางการพัฒนาเป้าหมาย เชื่อมโยงการทำงานและการปฏิบัติงานต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและมีวิสัยทัศน์เดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัย สรายุทธ สิมมาจันทร์ (2563) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต

2 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

2.1 เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามจำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติที่ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เสริมสร้างความรู้ใหม่ๆอยู่ตลอดเวลา ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับ การศึกษาต่างกัน อาจมีทัศนคติที่ไม่แตกต่างกัน จึงทำให้มองภาพรวมเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิ่งกาญจน์ สุขสำราญ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มอำเภอ ปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนในสถานศึกษามีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนในสถานศึกษามีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไปมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แสดงว่า ประสบการณ์ทำงานในการปฏิบัติงาน และการบริหารสถานศึกษานั้น มีความสำคัญในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ หากครูสะสมความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ รับรู้และปรับตัวให้ทันต่อความรวดเร็วที่เปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรชัย จันทา (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำทาง

วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครพนม พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครพนม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำแนกตามที่มีประสบการณ์ทำงานในการทำงานต่างกัน โดยรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยสถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยมากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนแต่ละขนาด ได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และอาจได้รับแนวคิด หลักการ กระบวนการตามนโยบายและเป้าหมายที่สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 กำหนดไว้ไปทางเดียวกัน ทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยดี บรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัมชียะห์ เมาลิดิน (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. แนวทางการภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผลการประมวผลและสังเคราะห์ข้อเสนอแนะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จากแบบสอบถามตอนที่3ประมวผลได้ดังนี้

1. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นนักวิเคราะห์ที่ดี เพื่อสร้างพลังบวก ความร่วมมือในองค์กร ร่วมกันวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค สอบถามความต้องการของครู รวมถึงการกำหนดกลยุทธ์และหาแนวทางลดอุปสรรค มีการกำหนดเป้าหมายที่เห็นภาพชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริง สามารถพัฒนาไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อดำเนินการให้บรรลุตามแผนที่วางไว้และผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา เข้าใจและยอมรับในการเปลี่ยนแปลงตามลำดับ

2. ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการปรับแนวคิดให้เหมาะสม ทันต่อเหตุการณ์ และสอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา และผู้บริหาร

สถานศึกษาควรปรับเปลี่ยนตนเองจากผู้สั่งการ จากผู้พูดเป็นผู้ฟัง ใช้การระดมความคิดแทน การวางระบบ ส่งเสริมการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่ลดภาระงานครูและ ผู้เรียนสามารถวัดผลการเรียนรู้ตามความสามารถของนักเรียนที่สอดคล้องกับบริบท

3. ด้านการนิเทศการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดเป้าหมายที่ เห็นภาพชัดเจน ในการบริหารจัดการด้านการสอน ดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อเป็นการช่วยเพิ่มปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร ครูและนักเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ควร ให้ข้อมูลย้อนกลับสามารถปฏิบัติได้จริง ประเมินผลการดำเนินงานและนำผลมาพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

4. ด้านการกำกับ ติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ควรโน้มน้าวและแลกเปลี่ยนความคิด และรับฟังความคิดเห็นของคนในทีม ผู้บริหาร สถานศึกษาควรให้ความเคารพในบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคน และสะท้อนผลการ เรียนการสอนความก้าวหน้าของนักเรียน

5. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมี กระบวนการคิดการดำเนินงานอย่างมีลำดับขั้นตอน วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ ดำเนินงานการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ กำหนดการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างมี ประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับกิจกรรมและมาตรฐานการศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 พบประเด็นที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจึงนำเสนอแนะสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร กำหนดดัชนีชี้วัดคุณภาพผลการจัดการเรียน การสอนกลุ่มสาระวิชาตามที่หลักสูตรสถานศึกษา กำหนด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และกำหนดเป้าหมาย แนวทางการจัดการศึกษา เพื่อเป็นเครื่องชี้แนวทางที่นำไปสู่การปฏิบัติในการเตรียมความพร้อมใน การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบททางสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

1.2 ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร สถานศึกษาส่งเสริมการสอนโดยใช้เครื่องมือวัดและวิธีวัดผลที่เหมาะสมกับเป้าหมายในการ

จัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับเปลี่ยนตนเองจากผู้สั่งการ จากผู้พูดเป็นผู้ฟัง ส่งเสริมการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสามารถวัดผลการเรียนรู้ตามความสามารถของนักเรียนที่สอดคล้องกับบริบท

1.3 ด้านการนิเทศการสอน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษานิเทศติดตามและประเมินผลการเรียนการสอนครูทุกคน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดเป้าหมายที่เห็นภาพชัดเจน ในการบริหารจัดการด้านการสอน ดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด

1.4 ด้านการกำกับ ติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสะท้อนผลกระบวนการเรียนการสอนโดยให้ครูใช้แนวความคิดใหม่ๆ โดยการใช้กลยุทธ์การสอนตอบสนองต่อความหลากหลายของนักเรียน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความเคารพในบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคน

1.5 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการบริหารโรงเรียนเพื่อสนับสนุนกระบวนการการเรียนการสอน ดำเนินงานอย่างมีลำดับขั้นตอน วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ ดำเนินงานการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ควรส่งเสริม สนับสนุนพัฒนาผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้ไปพร้อมกับการพัฒนาทักษะการคิด ทักษะชีวิตและสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียน จูงใจผู้เรียนให้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

2.3 ควรศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 และศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่ส่งผลให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กิงกาญจน์ สุขสำราญ. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มอำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเกริก.
- ซัมซีเยห์ เมาลิดิน. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ฉัตรชัย จันทา. (2563). การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครพนมวารสาร. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ, 9 (33), 245-255.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สรายุทธ สิมมาจันทร์. (2563). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2555). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาคุศฎบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1. (2564). แผนปฏิบัติการประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2566. นครราชสีมา
- Krug, R.E. (1992). Leadership and performance beyond expectations. New York: Free Press.
- Seyfarth, J. T. (1999). The principal: New leadership for new challenger. New Jersey: Prentice-Hall.